

NATURA 2000 - STANDARDOWY FORMULARZ DANYCH

dla obszarów specjalnej ochrony (OSO),
proponowanych obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (pOZW),
obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (OZW) oraz
specjalnych obszarów ochrony (SOO)

OBSZAR PLH240033
NAZWA
OBSZARU Źródła Rajeczniczy

ZAWARTOŚĆ

- [1. IDENTYFIKACJA OBSZARU](#)
- [2. POŁOŻENIE OBSZARU](#)
- [3. INFORMACJE PRZYRODNICZE](#)
- [4. OPIS OBSZARU](#)
- [5. STATUS OCHRONY OBSZARU](#)
- [6. POWIĄZANIA OBSZARU](#)
- [7. MAPA OBSZARU](#)

1. IDENTYFIKACJA OBSZARU

1.1. Typ B	1.2. Kod obszaru PLH240033	Powrót
---------------	-------------------------------	------------------------

1.3. Nazwa obszaru

Źródła Rajeczniczy

1.4. Data opracowania 2008-10	1.5. Data aktualizacji 2024-03
----------------------------------	-----------------------------------

1.6. Instytucja lub osoba przygotowująca wniosek:

Nazwisko/Organizacja: Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
Adres: Polska Al. Jerozolimskie 136 Warszawa 02-305
Adres e-mail: kancelaria@gdos.gov.pl

Data zaproponowania obszaru jako OZW:	2009-10
Data zatwierdzenia obszaru jako OZW(*):	2012-01
Data objęcia obszaru ochroną SOO:	2022-05
Krajowe odniesienie prawne dla formy ochrony SOO:	rozp. MKiŚ z dn. 25 marca 2022 r. w spr. soo Źródła Rajeczniczy (PLH240033)

					Min	Maks		C R V P		Populacja	zachowania	Izolacja	Ogólnie
M	1337	Castor fiber		p				P	M	D			
P	2109	Cochlearia polonica		p	65	65	i		M	C	B	A	B

- Grupa: A = płazy, B = ptaki, F = ryby, I = bezkręgowce, M = ssaki, P = rośliny, R = gady.
- S: jeśli dane o gatunku są szczególnie chronione i nie mogą być udostępnione publicznie, należy wpisać „tak”.
- NP: jeśli dany gatunek nie występuje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).
- Typ: p = osiadłe, r = wydające potomstwo, c = przelotne, w = zimujące (w przypadku roślin i gatunków niemigrujących należy użyć terminu „osiadłe”).
- Jednostka: i = osobniki pojedyncze, p = pary lub inne jednostki według standardowego wykazu jednostek i kodów zgodnego ze sprawozdawczością na podstawie art. 12 i 17 (zob. [portal referencyjny](#)).
- Kategorie liczebności (kategoria): C = powszechne, R = rzadkie, V = bardzo rzadkie, P = obecne - wypełnić, jeżeli brak jest danych (DD), lub jako uzupełnienie informacji o wielkości populacji.
- Jakość danych: G = „wysoka” (np. na podstawie badań); M = „przeciętna” (np. na podstawie częściowych danych i ekstrapolacji); P = „niska” (np. zgrubne dane szacunkowe); DD = brak danych (kategorię tę należy stosować wyłącznie, jeśli nie da się dokonać nawet zgrubnej oceny wielkości populacji - w takiej sytuacji można pozostawić puste pole dotyczące wielkości populacji, jednak pole „Kategorie liczebności” musi być wypełnione).

3.3. Inne ważne gatunki fauny i flory (opcjonalnie)

Gatunek				Populacja na obszarze				Motywacja						
Grupa	KOD	Nazwa naukowa	S	NP	Wielkość		Jednostka	Kategoria	Gatunki wymienione w załączniku		Inne kategorie			
					Min	Maks		C R V P	IV	V	A	B	C	D
P		Daphne mezereum					i	C						X
P		Lilium martagon					i	V						X
P		Lycopodium annotinum					i	V						X
P		Primula elatior					i	V						X
P		Veratrum lobelianum					i	R						X

- Grupa: A = płazy, B = ptaki, F = ryby, Fu = grzyby, I = bezkręgowce, L = porosty, M = ssaki, P = rośliny, R = gady.
- KOD: w odniesieniu do ptaków z gatunków wymienionych w załączniku IV i V należy zastosować nazwę naukową oraz kod podany na portalu referencyjnym.
- S: jeśli dane o gatunku mają charakter poufny i nie mogą być udostępnione publicznie, należy wpisać „tak”.
- NP: jeśli dany gatunek nie występuje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).
- Jednostka: i = osobniki pojedyncze, p = pary lub inne jednostki Według standardowego Wykazu jednostek i kodów zgodnego ze sprawozdawczością na podstawie art. 12 i 17 (zob. [portal referencyjny](#)).
- Kategoria: kategorie liczebności (kategoria): C = powszechne, R = rzadkie, V = bardzo rzadkie, P = występuje.
- Kategorie motywacji: IV, V: gatunki z załączników do dyrektywy siedliskowej, A: dane z Krajowej Czerwonej Listy; B: gatunki endemiczne; C: konwencje międzynarodowe; D: inne powody

4. OPIS OBSZARU

4.1. Ogólna charakterystyka obszaru

Klasa siedliska przyrodniczego	Pokrycie [%]
N16	71.55
N17	4.39
N19	3.2
N10	20.86
Ogółem pokrycia siedliska przyrodniczego	100

Dodatkowa charakterystyka obszaru:

Ostoja "Źródła Rajeczniczy" leży na terenie gminy Irządze, w nadleśnictwie Koniecpol, w obrębie większego kompleksu leśnego o nazwie "Lasy Pradelskie". W skład ostoi wchodzi tylko północno-wschodni fragment Lasu Pradelskiego. W sąsiedztwie kilku strumieni dających początek Rajeczniczy wykształciły się przede wszystkim lasy łąkowe reprezentujące łąg olszowo-jesionowy (*Fraxino-Alnetum*). Siedlisko w obszarze reprezentowane jest przez podtyp 91E0-3* Niżowy łąg jesionowo-olszowy (*Fraxino-Alnetum*), typowy dla płaskich teras dolin niewielkich cieków. Woda obecna jest przez cały rok płytko pod powierzchnią gruntu. Podłoże jest lekko zabagnione na skutek stagnowania wody. Spośród wszystkich typów łągów, łąg jesionowo-olszowy wykazuje najsilniejsze nawiązania do olsów.

Łągi zajmują zdecydowaną większość obszaru źródliskowego Rajeczniczy. W wyżej położonych miejscach, na przykład pasie wydm w północno-wschodniej części obszaru, występują drzewostany z dominacją sosny. Często cechują się one jednak dość zróżnicowanym składem gatunkowym. Drzewostan łągów jesionowo-olszowych jest zdominowany przez olszę czarną (*Alnus glutinosa*), udział jesionu (*Fraxinus excelsior*) jest zwykle znacznie mniejszy. W łągach na terenie obszaru jesion pojawia się wyjątkowo (głównie w obrębie stanowiska Rajecznicza 3). Oprócz olszy, głównym składnikiem drzewostanu jest tu brzoza omszona (*Betula pubescens*). Występuje ona w dużej ilości niemal we wszystkich drzewostanach, zwłaszcza w części północnej i wschodniej. Lokalnie brzozy częściowo obumierają (m.in. w związku podtopieniami), co powoduje pewne rozluźnienie drzewostanu, ale też zwiększenie ilości martwego drewna. Oprócz powyższych gatunków, w domieszce spotyka się świerk (*Picea abies*) oraz jawor (*Acer pseudoplatanus*) (ten ostatni częsty jest zwłaszcza w obrębie stanowiska Rajecznicza 2). Oba gatunki są typowym elementem drzewostanów tego typu łągów. Również warstwa krzewów jest typowa. Budują ją przede wszystkim czeremcha zwyczajna (*Padus avium*) i porzeczką czarna (*Ribes nigrum*), a także trzmielina zwyczajna (*Evonymus europea*) oraz dereń świdwa (*Cornus sanguinea*). Runo łągów na terenie obszaru jest bujne i bogate w gatunki – jest to typowe dla łągu jesionowo-olszowego. Duże znaczenie ma pokrzywa (*Urtica dioica*), w części płatów zdecydowanie dominująca. Częste są też jednak typowe gatunki lasów liściastych, zwłaszcza szczyr trwały (*Mercurialis perennis*). Zaznacza się udział gatunków związanych z siedliskami wilgotnymi, takich jak kosaciec żółty (*Iris pseudacorus*). Z typowych gatunków tego typu łągów, które stwierdzono w obszarze Źródła Rajeczniczy, należy wymienić śledziennicę skrętolistną (*Chrysosplenium alternifolium*) oraz niecierpek pospolity (*Impatiens noli-tangere*). W obszarze źródliskowym jednego ze strumieni dających początek Rajeczniczy znajduje się stanowisko warzuchy polskiej (*Cochlearia polonica*). Jest to stanowisko zastępcze, na które ten gatunek został wprowadzony w roku 1992 z inicjatywy pracowników Instytutu Botaniki PAN w Krakowie. Źródła są usytuowane wzdłuż krawędzi płaskiego obniżenia (o powierzchni ok. 0,3ha), położonego tylko nieznacznie niżej w stosunku do terenów wokół niego. Obniżenie to jest otoczone lasem, a porasta go roślinność zielna, którą tworzą wysokie byliny jak: mięta długolistna (*Mentha longifolia*), trędownik skrzydlaty (*Scrophularia umbrosa*), ostrożeń warzywny (*Cirsium oleraceum*), częste są też rzeżucha gorzka (*Cardamine amara*) i potocznic wąskolistny (*Berula erecta*). W północno-wschodniej części Ostoi zachowały się zmiennowilgotne łąki kośne, na których między innymi występuje licznie kosaciec syberyjski (*Iris sibirica*) (WZS 2008; Kulpiński, Tyc, Salasa-Orpynch 2016).

4.2. Jakość i znaczenie

Na terenie Ostoi, na obszarze ponad 100 hektarów, zachował się całkowicie zalesiony system hydrologiczny w postaci łączących się kilku śródleśnych strumieni. Co więcej, stan zachowania lasów łąkowych należy w większości uznać za doskonały. Drzewostany osiągnęły nawet V klasę wieku, co w przypadku olszy czarnej stanowi górną granicę, a pozostałe warstwy fitocenozy są równie dobrze wykształcone, zarówno jeśli chodzi o

skład gatunkowy, jak i o strukturę przestrzenną i warstwową. Jest to sytuacja bardzo rzadko spotykana nie tylko na terenie województwa śląskiego, lecz także na rozległych obszarach Polski środkowej i południowej, gdzie doliny rzeczne, a nawet doliny niewielkich strumieni zostały w większości wylesione, a siedliska leśne zostały zamienione na siedliska wilgotnych łąk kośnych.

Stanowisko warzuchy polskiej w źródłiskach Rajeczniczy jest w chwili obecnej jednym z trzech istniejących, a drugim co do wielkości, stanowisk tego gatunku.

Dodatkowo, źródłkowy obszar Rajeczniczy zasiedla trwała populacja bobrów, których żeremia w istotny sposób kształtują warunki siedliskowe lasu.

Siedlisko: 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródłkowe)

Weryfikacja terenowa zasięgu siedlisk przyrodniczych wykazała występowanie trzech stanowisk siedliska przyrodniczego 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródłkowe). Zajmuje ono powierzchnię 106,70 ha, co stanowi ok. 91,5 % całkowitej powierzchni obszaru.

Reprezentatywność jest doskonała (ocena A), drzewostan i runo typowe dla łągi jesionowo-olszowego, występują właściwe stosunki wodne dla tego typu łągi.

Względna powierzchnia siedliska 91E0 w obszarze została określona w przedziale C: $2\% \geq p > 0\%$, ze względu na fakt, że siedlisko obejmuje poniżej 1% całkowitej powierzchni siedliska w Polsce.

Stan zachowania siedliska przyrodniczego wykazano jako doskonały (ocena A). Zachowanie struktury II (dobrze zachowana) oraz zachowanie funkcji I (doskonale perspektywy), możliwości odtworzenia nie oceniano (w przypadku oceny struktury II i oceny funkcji I w ocenie łącznej nie uwzględnia się możliwości odtworzenia), weryfikacja terenowa wykazała zaburzenia struktury przejawiające się obniżeniem ocen wskaźników stanu siedliska, jednak w obszarze nie występują zagrożenia silnie wpływające na zachowanie funkcji (czyli perspektywy zachowania struktury w przyszłości)

Ocena ogólna wartości obszaru dla zachowania danego typu siedliska jest wypadkową ww. kryteriów i dla siedliska 91E0 w obszarze Źródła Rajeczniczy przyjmuje wartość A - doskonała (Kulpiński, Tyc, Salasa-Orpich 2016).

Siedlisko: 6410 zmiennowilgotne łąki trzęślicowe *Molinion*)

Brak szczegółowych danych odnośnie do tego siedliska, gdyż dane są niskiej jakości; Ten typ siedliska przyrodniczego występuje na opisywanym obszarze w formie nieistotnej dla jego ochrony, tzn. powierzchnia w obszarze jest zaniedbywalna i/lub sposób wykształcenia odbiega znacznie od wzorca syntaksonomicznego, zatem jego reprezentatywność zaklasyfikowana została jako "D" i nie poddano go dalszym ocenom (nie nadano ocen: powierzchnia względna, stan zachowania i ocena ogólna). W sezonie 2016r. ten typ siedliska nie był poddawany weryfikacji.

Gatunek: 2109 Warzucha polska (*Cochlearia polonica*)

Ocena populacji: C – udział populacji obszaru w całości populacji gatunku w Polsce zawiera się w przedziale $2\% \geq p > 0\%$.

Stan zachowania: B (dobry).

Izolacja: A - populacja (prawie) izolowana. Populacja (ze względu na charakter gatunku oraz jego zasięg) o bardzo wysokim stopniu izolacji.

Ocena ogólna wartości obszaru dla ochrony danego gatunku przyjmuje wartość B (dobra) – wypadkowa ocen populacji, stanu zachowania i izolacji. Populacja wynosi 65 osobników. Warzucha polska (*Cochlearia polonica*) występuje w źródłisku jednego z biorących tu początek cieków (WZS 2008).

W obszarze Natura 2000 Źródła Rajeczniczy stwierdzono ponadto występowanie innych cennych gatunków roślin związanych z lasami, nie wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Spośród pozostałych gatunków cennych najliczniejszy jest objęty ochroną częściową wawrzynek wilczyłyko (*Daphne mezereum*). Występuje on w rozproszeniu w starszych drzewostanach. Zdecydowanie rzadsza jest objęta również ochroną częściową ciemniżyca zielona (*Veratrum lobelianum*). Występuje ona w grupach liczących po kilka osobników w starszych drzewostanach w zachodniej i południowej części obszaru. Jeszcze mniej liczne są pierwiosnka wyniosła (*Primula elatior*) (objęta ochroną częściową) oraz lilia złotogłów (*Lilium martagon*) (ochrona ścisła). Z nieco innymi typami lasów niż łągi związane są dwa dodatkowe gatunki objęte ochroną częściową. Występowanie widłaka jałowcowatego (*Lycopodium annotinum*) stwierdzono w suchym lesie sosnowym w zachodniej części obszaru. Bagno zwyczajne (*Ledum palustre*) jest z kolei gatunkiem występującym na torfowiskach i w borach bagiennych. Stwierdzono jego obecność w zarośniętym brzozaami i

sosnami pasie torfowiska na zachód od obszaru Natura 2000. Był on jednak wcześniej notowany w obrębie obszaru, a jego dalsze występowanie jest bardzo prawdopodobne (Kulpiński, Tyc, Salasa-Orpach 2016).

4.3. Zagrożenia, presje i działania mające wpływ na obszar

Najważniejsze oddziaływania i działalność mające duży wpływ na obszar

Oddziaływania negatywne			
Poziom	Zagrożenia i presje [kod]	Zanieczyszczenie (opcjonalnie) [kod]	Wewnętrzne / zewnętrzne [i o b]
M	J02.01		o
M	E01		o
H	K04.01		i
L	K04.05		i
M	A01		o
M	B		i
M	X		b
M	B		o
Oddziaływania pozytywne			
Poziom	Działania, zarządzanie [kod]	Zanieczyszczenie (opcjonalnie) [kod]	Wewnętrzne / zewnętrzne [i o b]
M	B		o
M	A01		o
M	E01		o
M	A03		i
M	X		b

Poziom: H = wysoki, M = średni, L = niski.

Zanieczyszczenie: N = stosowanie azotu, P = stosowanie fosforu/fosforanów, A = stosowanie kwasów/zakwaszanie, T = toksyczne chemikalia nieorganiczne,

O = toksyczne chemikalia organiczne, X = zanieczyszczenia mieszane.

i = wewnętrzne, o = zewnętrzne, b = jednoczesne.

4.4. Własność (opcjonalnie)

Typ	[%]	
Publiczna	Krajowa/federalna	0
	Kraj	0
	związkowy/województwo	0
	Lokalna/gminna	0
Inna publiczna	0	
Własność łączna lub współwłasność	0	
Prywatna	0	
Nieznana	100	
Suma	100	

4.5. Dokumentacja (opcjonalnie)

1. Herczek A., Rostański A. 2003 Dokumentacja przyrodnicza dla proponowanego rezerwatu przyrody

"Kępina" w gminie Irządze Opracowanie wykonane na zlecenie Dyrektora WOŚ i RUW w Katowicach. 2. Kaźmierczakowa R. 2004 Cochlearia polonica E. Fröhlich, Warzucha polska. W: Sudnik-Wójcikowska B., Werblan-Jakubiec H. (red.) Gatunki roślin. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 - podręcznik metodyczny. Ministerstwo Środowiska, Warszawa 9 100-103.3. Kwiatkowska A. 2001 Cochlearia polonica E. Fröhlich - warzucha polska. (w:) Polska czerwona księga roślin. Kaźmierczakowa R., Zarzycki K. (red.) 166-167.4. WZS, Holeksa J. 2008 Raport z weryfikacji kompletności sieci Natura 2000 w województwie śląskim w następujących siedliskach: ciepłolubne buczyny storczykowe (kod: 9150), grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (kod: 9170) łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (kod: 91E0), Katowice.5. WZS, B. Babczyńska-Sendek 2008 Raport z weryfikacji kompletności sieci Natura 2000 w województwie śląskim w następujących gatunków i siedlisk: Cochlearia polonica - warzucha polska (kod: 2109), zarośla jałowca na wrzosowiskach i murawach nawapiennych (kod: 5130), wapienne ściany skalne ze zbiorowiskami potentillitalia caulescentis (kod: 8210), Katowice.6. Kulpiński K., Tyc A., Salasa-Orpych A. Aerdo Group. 2016. Występowanie, ocena stanu ochrony, zagrożenia i monitoring siedlisk i gatunków leśnych na obszarze sieci Natura 2000: Źródła Rajeczniczy, z uwzględnieniem terenów przyległych. Czeladź.

5. STATUS OCHRONY OBSZARU (OPCJONALNIE)

5.1. Istniejące formy ochrony na poziomie krajowym i regionalnym:

[Powrót](#)

Kod	Pokrycie [%]	Kod	Pokrycie [%]	Kod	Pokrycie [%]
PL02	46.27				

5.2. Powiązanie opisanego obszaru z innymi formami ochrony:

na poziomie krajowym lub regionalnym:

Kod rodzaju	Nazwa terenu	Rodzaj	Pokrycie [%]
PL02	Kępina	*	46.27

6. ZARZĄDZANIE OBSZAREM

6.1. Organ lub organy odpowiedzialne za zarządzanie obszarem:

[Powrót](#)

Organizacja:	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Katowicach
Adres:	Polska Pl. Grunwaldzki 8-10 40-127 Katowice
Adres e-mail:	sekretariat.katowice@rdos.gov.pl

6.2. Plan(-y) zarządzania:

Aktualny plan zarządzania istnieje:

☒	Tak	Nazwa: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 22 lutego 2018 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Źródła Rajeczniczy PLH240033 Link: http://dzienniki.slask.eu/legalact/2018/1142/
☐	Nie, ale jest w przygotowaniu	
☐	Nie	

---

7. MAPA OBSZARU

[Powrót](#)

Nr ID INSPIRE:

PL.ZIPOP.1393.N2K.PLH240033

Mapa załączona jako plik PDF w formacie elektronicznym (opcjonalnie)

Tak Nie

Odniesienie lub odniesienia do oryginalnej mapy wykorzystanej przy digitalizacji granic elektronicznych (opcjonalnie)